

Nr 233.

Av herr **von Horn** och herr **Swartling**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till gruvlag m. m.

Med instämmande i herr Velanders motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 40 med förslag till gruvlag m. m. få vi härmed, för den händelse nämnda motion icke skulle vinna riksdagens bifall, föreslå att §§ 47 och 62 i det genom propositionen framlagda lagförslaget ändras i enlighet med nedanstående.

§ 47. Denna paragraf innehåller, att kronan icke behöver vid utmålsläggningen anmäla sig till begagnande av kronoandelen. Anmälan kan alltid ske inom två år från utgången av det år, under vilket utmålsförrättningen avslutats, och vidare har kronan rätt anmäla sig senast inom en månad efter det regelbunden brytning av malm pågått under en tid av sex månader från det bergmästaren erhållit underrättelse om påbörjandet av sådan brytning. Denna bestämmelse är för inmutaren synnerligen besvärande och torde, om icke ovanligt gynnsamma förhållanden beträffanden malmens kvalitet och förekomst äro för handen, verka hindrande för upptagande av nya fyndigheter. Vinsten vid bearbetning av t. ex. järnmalmsfyndigheter är som regel ringa jämfört med de risker, som förefinnas. Att påbörja brytning av nya gruvor är särskilt riskabelt. Emellertid måste det anses vara ett samhällsintresse av betydelse att kapital riskeras på dylika företag. Det är då direkt emot samhällsintresset att i den nya gruvlagstiftningen införa bestämmelser, som måste mycket minska lockelsen att satsa penningar på upptagande av nya fyndigheter. Följande exempel belyser, huru olyckligt bestämmelserna i § 47 i praktiken komma att verka. Efter inmutning igångsattes borrhningar, som giva till resultat, att en brytning på exempelvis 100,000 ton per år synes kunna ske. Någon säkerhet att brytningen kommer att bli lönande kan borrhningsresultat aldrig lämna, men inmutaren anser sig dock böra taga risken av att gå vidare. Schakt sänkes och orter drivas samt nyanläggningar göras. Kostnaderna härför måste uppgå till mycket betydande belopp, låt oss säga 500,000 kronor. Därmed har emellertid ingen regelbunden brytning ägt rum, och kronan behöver ännu icke anmäla sin kronoandel. Först sedan inmutaren bedrivit en regelbunden brytning i sex månader, behöver kronan fatta sitt avgörande. Det visar sig då, att malmen är alltför fattig, emedan borrhningarna träffat den rikaste delen av malmen. Staten förklarar sig då icke vilja begagna kronoandelen. Inmutaren har att bära en förlust på 500,000 kronor plus förlust på själva gruvdriften. Skulle det däremot visa sig, att malmen är rik och gruvdriften lönande, anmäler sig staten till begagnande av kronoandelen. Det är uppenbart orättvist och innebär ett orimligt ökande av inmutarens risker, att kronan först vid en så sen tidpunkt skall äga rätt att välja, huruvida inmutaren skall

håra hela förlusten på gruvföretaget eller berövas halva vinsten av densamma. En så stark ökning av riskerna för inmutaren och försämring av vinstutsikterna måste i stor utsträckning komma att verka prohibitivt beträffande upptagandet av nya gruvfyndigheter, och innebär propositionens § 47 en orättmätig spekulationsmöjlighet för staten på inmutarens bekostnad. § 47 bör därför ändras sålunda att kronan, liksom hittills gällt för jordägaren, senast vid utmålsläggningen måste deklarerat om kronoandelen skall begagnas eller icke.

§ 62. Reglerar formerna för samarbetet mellan kronan och inmutaren. De givna reglerna, som hämtats från nuvarande gruvstadgan, äro mycket ofullständiga och kunna vid sin tillämpning med kronan som medpart lätt leda till olyckliga konsekvenser. Vid omröstning å stämman utses sålunda ordförande genom lottning, för den händelse inmutaren och kronoombudet icke kunna enas om viss person. Om under den fortsatta stämman inmutaren önskar anslag för viss anläggning och kronoombudet är av motsatt mening, är utgången beroende på huruvida vid lottningen den av inmutaren eller av kronoombudet föreslagna ordföranden blivit utsedd. En dylik form för samarbete är mindre lämplig. Departementschefen har även i sin allmänna motivering medgivit, att andra former för samarbete kunna komma till stånd, såsom att staten förbehålles visst aktieinnehav eller att kronoandelen utarrenderas. Det är nödvändigt att i lagen mera preciserade regler för kronans deltagande i brytningen bliva fastställda.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 40, att, därest riksdagen icke skulle göra detta, i lagförslaget måtte göras den ändring, att staten blir skyldig anmäla sig till begagnande av kronoandelen senast vid utmålsläggningen och att preciserade regler fastställas för kronans deltagande i gruvbrytningen.

Stockholm den 8 februari 1938.

Robert von Horn.

Nils Swartling.